

LJUBLJANSKI ČASNIK.

St. 93.

V petik 21. Listopada.

1851.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorik in petik. Predplačuje se za celo leto pri založniku Jožefu Blawniku 6 gold., za pol leta 3 gold., za četert leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrajta še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti znese 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje, za četert leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, kateri more po novi postavi frankiran biti.

Prebivavcam

krajske kronovine!

Znano Vam je, da je pretečeno poletje na Dolenskim toča večkrat zaporedoma pobila. Posebno težko je pa nesreča Metliški in Černomeljski okraj zadela. 10. in 27. dne mesca Julija in 15. dne mesca Septembra je šla v teh krajih toča tako strašno, da je žita skorej popolnoma pobila, sočivje v rasti vstavila in na tertah ne samo grojzdov popolnoma pobila, ampak tudi deblo tako oslabila, da več let roditi ne bo moglo.

Odlasalo se ni nič, škodo izvediti, da bi se tistim, ktere je nesreča zadela, pred ko je mogoče, davki spregledali, kolikor to postave pripuste. Meni pa je skerbeti, da se tistim oškodvanim posestnikom, ki so zapreki, svoje davke odrajtovati, v tisti obširnosti milost naklone, ktero mi miloserčnost cesarske vlade odkaže.

Pa z mano vred spoznate, da morejo ti pomočki le malo pomagati, če se velikost nesreče premisli, ktero je božja previdnost prebivavcam krajev naklonila, kteri se med najubožniše krajske dežele štejejo, kakor je sploh znano.

Po naznanjenjih, ktere dobivam, je v 36 davknh soseskah teh le 91 vasi Černomeljskega okrajnega glavarstva, ktere ne vejo, od kod bude najmenj dva dela njih prebivavcov po zimi in spomladi najpotrebniši živež dobivalo: Kleče, Skril, Planina, Ponikve, Sredgora, Male Toplice, Lahina, Maverl, Jelševnik, Bistrica, Miklarje, Telčji verh, Tušev Dol, Rodine, Zajčjiverh, Gorenja- in Dolenja Paka, Otovec, Sela pri Otovcu, Bučetna Vas, Lokve, Naklo, Rožičev Verh, Dobljice, Grič, Jerneja Vas, Tanča Gora, Dragovanja Vas, Kvasica, Breznik, Oberh, Kočevje, Svibnik, Černomelj, Loka, Desinc, Čudno Selo, Sastava, Tribuč, Bedenj, Pribince, Adlešci, Dolenze, Podbrezje, Gorence, Velika in Mala Sela, Verhovce, Fučkovze, Cerkviše, Priložje, Krasinc, Kot, Vertača, Vertičeče, Sela, Semič, Petrova Vas, Mihela Vas, Rožanc, Vinji Verh, Krupa, Stranska Vas, Moverna Vas, Kervačji Verh, Dobravica, Metlika, Križevska Vas, Sveršak, Radovič, Rozalnica, Slamna Vas, Radovica, Radovše, Boldreš, Bereča Vas, Dragemelja Vas, Bušina Vas, Bojanja Vas, Krašni Verh, Draščice, Kermačina, Železniki, Vidošiče, Dola, Grabrovec, Lešče, Hrast, Ravnace, Gornji in Dolnji Suhor, Lokvica, in Ternovec.

Kakor je bila moja dolžnost, sim se sam na mestu prepričal, da je vse tako, kakor sim pisma dobival.

Revšina v teh krajih je zares tolikanja, da bodo mogli ljudje stradati; stradanje pa pripelje sabo žalostne nasledke, od kterih se človeško oko z grozo, pa tudi s pomilovanjem rado oberne.

V hišah celih in polgruntarjev, kteri pridelke z več oralovali (johov) polja, senožet in vinogradov dobivajo, sim našel komaj par mernikov prosa in še tega zmešaniga z semenam vsakteriga osata, da ga je bilo več; krompirja clo nič in sicer podzemeljskiga sadu in sočivja komaj toliko, da morejo do svečnice shajati, vina pa ne kapljice, ktero je sicer bogastvo teh kraja in ktero mora sicer gospodarstvo deržati in davke plačovati.

Še manjši kmetje pa, maseljčarji in bajtarji, kteri imajo naj menj 8 do 10 ljudi preživeti, so mi večdel po 3 ali 4 vagane sirka kot ediniga žita pokazali, to je živež, kteri je že sam po sebi za ljudi silno žalosten.

Tudi sadja, kteriga se je letosi dovolj pridelalo in ktero je v družih krajih veliko pomagalo, je v teh krajih, menda da je nesreča največje mero dosegla, popolnoma nič ni bilo, in jokaje mi je marsiktera mati tožila, da tudi tega za svoje otroke nič nimajo, ktere bi pest suhih čespej vunder vsaj enkrat v dnevi lakote rešiti pomagala. Viditi, da ti ljudje, ki so že z otročjih let pomankanja vajeni, tudi tega nimajo, kar človek v največji sili vunder imeti mora, to je kruh, in naj bi bil še tako slab in čern, da že otročiček na velih persih matere lakote ne pogine, da ljudje za delo ne oslabe, in jih sila ne priganja, zvunaj dežele beračevati, ker revšina daleč okrog s tako težko roko pritiska, de nikjer nihče miliga daru ne ponudi — to viditi in o taki revšini še slišati, da ljudje z neprecenljivo, v resnici kersansko voljnostjo to nesrečo nosijo, mi je dalo o mojim popotvanju priložnost, si serce storiti, po milih darovih svojo roko stegniti po celi deželi, ktere poglavar biti, mi je bila, čast naklonjena, — po mestih in vaseh, kjer koli še kako vsmiljeno serce v persih bije in je še mogoče, kak dar podeliti, — po hramih in prodajevilih hramiših, kjer žita leži obilo, nasutiga, kakor se tudi obernem k poslednjimu kmetu, kteri morde vunder pešico žita čez svojo potrebo darovati zamore.

Po celi krajski deželi se obernem s prošnjo za podporo za vboge reveže Metliškiga in Černomeljskiga kraja.

V Ljubljani prejmljejo podpise častiti mestni odbor, kakor tudi gospoda založnika nemškiga Ljubljanskiga časnika Ign. Kleinmayer in F. Bamberg, in pomočke poberajo, kakor tudi častitljiva duhovšina po farah darove voljno prejema.

Na deželi pa se zamorejo pri častitljivi duhovšini, kakor tudi pri okrajnih glavarstvih vsakteri mili darovi in pomočki odrajtovati.

Ker je nesreča 36,000 parcel njiv in vinogradov zadela, ktero mora 3,800 obdačencov terpeti in ktera znese naj menj 260 tavžent goldinarjev, bo osebn dobrotljivost le malo pomagati mogla, ali nesrečnim ljudem saj k potrebnimu živežu kolikor toliko bo vunder pripomoči mogla.

Da se bo z vsim pripomočkimi ktere bo Vaša vsmiljenost Vašim rojakam podarila, skerbno ravnalo, sim Vam jez porok v imenu komisij, ktere so za reveže v Metliki in v Černomelju ustanovljene in vstanovljene ostanajo, dokler sila ne mine, ki je bila nesrečnim ljudem naklonjena od previdnosti božje.

V Ljubljani 18. Novembra 1851.

Gustav grof Chorinsky l. r.,

c. k. poglavar.

Vradni del.

Danes bo LVIII. del, III. tečaja 1851, deželnega zakonika in vladnega lista za krajska kronovino izdan in razposlan.

Zapopade pod št. 362. Razglas c. k. krajskiga poglavarstva 20. Augusta 1851. Na-

peljevanje k izpeljanju nv. predpisa 15. Maja 1851 zastran vkvartirovanja armade.

Ljubljana 18. novembra 1851.

Od c. k. vredništva deželnega zakonika in vladniga lista za Krajsko.

14. novembra 1851 je bil v c. k. dvorni in deržavni tiskarnici na Dunaju LXVII. del obnega

deržavnega zakonika in vladnega lista in sicer v edino-nemškem, kakor tudi v vsih devetih dvojnih izdanjih izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 238. Ukaz ministerstva notrajnih zadev od 15. novembra 1851, zadevajoč prepovedbo časopisa „Leuchtkugel“.

Št. 239. Ukaz ministerstva za pravosodje

od 6. novembra 1851, s katerim se primerleji naznačijo, v katerih imajo kazenske sodnije in državne zastopništva o vpeljavi kazenskega ravnanja zoper javne vradnike in služabnike, kakor tudi zoper osebe, ki stoje v javni službi, in o izidu taistega neposrednega predstojniku vradnije teh vradnikov ali služabnikov in disciplinarni vradni, ki čuje nad taci mi osebami, naznaniti, in s katerim se potem naznanijo tiste obsodbe kazenskega sodništva, s katerimi je sklenjena zguba pravic, odrajtvil iz javnih denarnic ali častne prednosti, vradnijam, ki imajo nad tem čuvati.

Št. 240. Ukaz ministerstva pravosodja od 6. septembra 1851, po katerem se z porazumljenjem c. k. ministerstva denarstva povernitve sodniškim služabnikom pri sprembi preiskovanecv ali drugih oseb odločijo.

Dunaj 14. novembra 1851.

Od c. k. vredništva občnega deržavniga zakonika in vladniga lista.

Nevradni del.

Kako se imajo učitelji tablic za slovkovanje poslužiti?

Vsako pisme (čerka) ima svojo podobo, svoje ime in svoj glas; postavim: *n* je podoba, *en* je ime in *'n* je glas pismena *n*. Te tri reči: podoba, ime in glas vsakega pismena morajo otroci dobro znati, da bodo u stanu, dobro čitati (brati). Dolžnost je laj vsacega učitelja, svoje učence le tri reči pri vsakem pismenu tako dolgo učiti in vaditi, da jih vsi učenci hitro, gladko in pravilno znajo. Kdaj pa ima učitelj začeti, svojim učencam pismena učiti, in kako se ima pri tem nauku obnašati, bodemo u posebnej knjižici obsirno pokazali; dones le samo to, kako se imajo učitelji tablic za slovkovanje poslužiti.

U vsakej dobrej šoli visi na steni tablica za slovkovanje (slokvovnik, Sillabir-Tabelle, Wandfibel), to je tablica, na kterej so pismena in slovke tiskane, da se po njih učenci slovkovati (slovke čitati, sillabirati) učé in vadijo. Velika škoda je bila za šole, da so te tablice iz nekterih šol čisto zibnule, u nekterih pa zastonj na stenah visile in plesnovale. Hvala toraj visokemu ministerstvu, da je zaukazalo, spet po tih tablicah učiti in le tablice, kolikor jih je za vsako šolo treba, med druge šolske potrebne reči in stroške zarajtati. Tudi za slovenske šole se že tiskajo in se bojo razposlale.

Tih slokvovnikov (tablic za slovkovanje) se imajo učitelji takole poslužiti:

Vsako pisme, ktero hoče učencam pokazati, napiše učitelj s krido na černo tablo, pa ne tako nekako skrivno alj naglo, temuč očitno in počasi, čerto za čerto, da vsi otroci vidijo, kako pisme pred njih očmi na tabli iz tenkih in debelih, iz ravnih in okroglih čert izraste. To se mora vselej zgoditi pri vsakem pismenu. Naj prej taj učitelj svoje učence vsako novo pisme na černej tabli tako dolgo vadi, da vsi alj saj njih večina podobo, ime in glas novega pismena popolnoma znajo, ter ga gladko in pravilno izgovarjajo, naj se mu kak samoglasnik (*i, u, e, o, a*) od predej alj zadej privesi. Sedaj še le obesi slokvovnik na kak ročen kraj, kamor vsi učenci lahko vidijo, jim pokaže na slokvovniku tisto pisme, ki ga je prej na černej tabli učil in na slokvovniku s tim pismenom ravno tako vganja, kakor poprej na černej tabli.

Po tem pa odloči nektere boljše učence, da naj oni ravno to svojim součencam kažejo in ves nauk ponavljajo, da si tako vsi učenci podobo, ime in glas — postavim — pismena *r*, kakor tudi slovke: *ir, ur, er, or, ar, ri, ru,*

re, ro, ra, prav dobro in globoko u glavo vtisnijo. V te namen da vsakemu učencu, ki ima druge slabejše učence vaditi, eden slokvovnik u roko in ukaže, 6—8 slabejših učencov okolj njega stopiti. Na sredi stoječi učencec vzame palčico v roke, kaže ž njo na pismena in slovke na slokvovniku, in si jih da od vsacega učenca imenovati, glaskovati in slokvovati. Kdor jih ne zna, naj stopi na stran in druge učencec pride na versto. Tako se vadijo le kope učencov kako poluro; med tem ima učitelj lepo priložnost, se s kakim drugim oddelkom učencov pečati, in celej šoli koristno delo dajati. Na koncu vsake take vadbe ima vsaki učencec, ki je druge vadil in učil, gosp. učitelju resnično povedati, koliko učencov je vse znalo in koliko jih ni vse znalo. Učitelj po tem že ve, kaj mu je storiti treba; novo pisme učiti alj pa staro ponoviti. Modrejše in boljše je, počasi naprej postopati, kakor pa naglo hiteti. — Drugi den se učenci spet okolj svojega večerajšnega kazavca vstopijo in najprej na slokvovniku ponavljajo, kar so se bili poprej te den učili. Po tem učitelj pokaže sledeče novo pisme najprej na černej tabli, potem na slokvovniku, slednič se učenci vstopijo spet na kope in tako gre ta reč lepo po stopnjah naprej. Kadar učenci že vse pismena in slovke na prvem slokvovniku gladko in pravilno znajo, prestopi učitelj k drugemu slokvovniku itd.

U abcedniku (Abecbüchlein, Handfibel) stoje pismena in slovke ravno tako zaporedoma, kakor na slokvovniku. Zategadelj imajo nekteri učitelji navado, tisto pisme in tiste slovke, ki so jih učencem na slokvovniku učili in vadili, koj hitro tudi u abcedniku pokazati in vaditi. Vendar se boljše in naravnješe biti zde, učencem abcednik še le tedaj u roke dati, kedar učenci po samem in vsi kupej na slokvovniku hitro, gladko in pravilno brati znajo.

(Bčela.)

Telegraf ali daljnopisnik.

(Iz Novic leta 1850.)

(Dalje.)

Ta rudnina, ktera je vsa magnetična, ima pa to posebno lastnost, de če železo, posebno pa jeklo, ž njo dergneš, odda jeklu svoje magnetične moči, kter jo, če se to dergnjenje umetno stori, stanovitno obderži. Po ti napravi dobimo jeklene iglice, ki se popolnoma magnetične, ali pa za mnoge priprave jeklene magneté v podobi podolgaste podkve, kakoršno v 2. podobi našiga obraza vidite, le de je podkev tukaj na zgornjim koncu nekako podaljšana in s kufrenim dratam krog in krog ovita, kar scer za druge naprave ni potreba.

V čem pa obstoji magnetična moč? Magnetična moč obstoji 1) v tem, de magnet železo in še nektere druge rudnine na-se vleče; in 2) če magnetično iglico na nit obesiš, alj jo nad jekleno iglo natakneš tako, de se lahko krog in krog suče, se bo sama tako zasukala, de se bo z enim koncam proti polnočni (severni), z drugim koncam proti poldnevni (južni) strani sveta obrnila in potem vselej v tem stanu obstala, ako jo pri miru pustiš. Ta iglica (v posebni škatlici spravljena) je edina vodnica ljudem, ki v nezuanih krajih ali po suhim popotovajo. Kakor namreč vsaka dežela, ima tudi cela zemlja 4 poglavitne strani: izhodno, zahodno, južno (ali poldnevno) in severno (ali polnočno) stran. Magnetična iglica ima to lastnost, de kamor in kakor koli se postavi, se sama iz sebe vselej proti polnoči oberne z enim koncam, z drugim pa proti poldnevnu, in po tem se lahko druge strani razsodijo. S pomočjo take igle iše tedaj popotnik pot v pušavi ali po morji, in rudar pod zemljo. V velikih pušavah, kakorsne so v

Azii, Afriki, po gojzdih Amerike, kjer ni mesta, ne hiše, ne družiga znamnja, je le magnetična igla, ktera pravo pot kaže, kadar so tudi sonce in zvezde skrite. Pod zemljo nimaš družiga vodnika, kakor magnetično iglico; leta vodnica je pa zastopnimo človeku tako gotova, de ako bi — postavimo — goro Ijebelj navertali od ene strani na Krajskim, od druge na Koroskim, bi se delavci pod zemljo gotovo srečali. Magnetična igla mornarjem, tudi veternica imenovana, lepo kaže nebežko stran, proti kteri barka veslja. Kader stran ni mornarju všeč, oberne barko na drugo stran, kakor igla kaže. Popotniki morajo le toliko vediti: proti kterim kraju sveta je tisto mesto kamor hočejo priti, — magnetična igla jih bo potem zmiraj vižala, kam se imajo obrniti, de poti ne zgreše.

Kar na magnetični iglici vidiš, de se vedno z enim koncam proti polnoči (to je, proti tistim krajem sveta, ki se polnočni ali severni imenujejo) obrača, z drugim koncam pa proti poldnevnu (ali proti tistim krajem sveta, ki se poldnevni ali južni imenujejo), ravno ta prikazik se tudi vidi na magnetični podkvi; tudi tukaj je poldnevna in polnočna pika, ker magnet ne kaže na vsih straneh enake moči, ampak posebno krog dveh pik, kteri naravoslovci magnetični piki imenujejo. Če pa enimu magnetu približaš družiga, boš nekaj posebniga zagledal: polnoč pika eniga bo bežala od polnočne pike družiga; ravno tako tudi ena poldnevna od druge poldnevne — ker se enaki piki sovražite; — nasproti pa se bo sprijela polnočna pika eniga s poldnevno družiga, ker se inaki (ne enaki) piki ljubite.

Lejte čudovito lastnost magnetične moči! Vse to se pred našimi očmi godi, brez de bi zamogli naturo te čudovite moči popolnoma razodeti.

Iz tega, kar smo dosihmal povedali, so naši bravci spoznali čudovite lastnosti dvojne moči, kterih ena se električna, druga magnetična imenuje, in iz kterih izvirajo vse skrivnosti telegrafa.

Kdor teh dveh moči ne pozna, ktere je vsigamogočni Stvarnik natori dodelil, in ktere so visoko učeni možje v skritim krilu nature zasledili in svetu razodeli, da se jih zdej ljudje v mnogo rabo poslužijo, — kdor, pravimo, teh moči ne pozna, ali ne bo verjel, de zamore telegraf oznanila iz eniga kraja delječ v družiga kakor blisk hitro nositi, — ali pa bo mislil, de je to copernija, ali de je čudež.

Kdor pa lastnosti imenovanih moči pozna, bo zapopadel, de se vse to prav po natorno godi, in bo v človeškim umu, ki je vse to znanjel, le občudeval neskončno modrost vsigamogočniga Stvarnika nebes in zemlje.

Od teh dveh moči smo tedaj mogli nar poprej govoriti in jih tistih razjasniti, ki jih dosihmal še poznali niso. Zdej bo vsakimu lahko, saj poverh napravo telegrafa zapopasti.

V čim tedaj obstoji cela naprava telegrafa?

Cela naprava telegrafa obstoji iz treh delov.

Pervi del je posoda, v kteri se toliko električne moči napravlja, kolikor je je za pošiljanje oznanil potreba. (Elektricitätsquelle).

Drugi del je kufreni drat, po kterim se v ti posodi izbujena električna moč, kakor strela po dratu, do tistiga kraja pelje, kjer se hoče kakšno oznanilo na znanje dati. (Drahtleitung).

Tretji del je tisti, na kteriga po dratu v daljni kraj peljana električna moč vdarja, de se znamnja narejajo, ktere za to postavljeni možje umejo in jih kakor pri branju eno čerko za drugo sostavljajo, de zvedo celo besedo. Ta tretji del je magnetična igla, na ktero elektrika, po dratu peljana, bije. (Zeichenapparat).

To trojno orodje telegrafa mende vsak lahko

zapopade, cela naprava je nekako enako vodi, ki po žlebu teče, de na malin pride in ga suče. Kar je v tem izgledu voda, je v telegrafu elektrika, — kar je v tem izgledu žleb, je v telegrafu drat po visocih kolih zraven cesta peljan, — kar je pa malin, ki se suče, je magnetična igla pri telegrafu, ktera znamenja dela.

Postavimo na priliko začetek telegrafa na Dunaj, in konec v Terst. Na Dunaji je tedej posoda elektrike, ki gre po dratu v Terst na magnetično iglo. Kakor pa voda v svojim teku zamore več mlinov gnati, tako tudi elektrika na poti po dratu zamore na več krajih, kjer so take telegrafne hiše, magnetične igle sukati in oznanila dajati. Ker so pa tudi v Gradcu, Marburgu, Celji, Ljubljani take telegrafnice, vsak lahko zapopade, de kakor v vse te kraje oznanila po telegrafu pridejo, tako tudi iz njih na vse te strani gredo.

(Konec sledi.)

Austrijansko cesarstvo.

Krajnska.

58. del občenega državnega zakonika in vladnega lista prinese sledeče:

N a v o d b a

za

župane in županijske kvartirnojstre za opravljanje vkvartirovanja vojakov po predpisu 15. Maja 1851.

§. 1. Županom in kvartirnojstrom gre pred vsim, si določbe najvišjega predpisa 15. Maja 1851 zastran vkvartirovanja vojakov in vse to reč zadevajoče naredbe v glavo vtisniti in jih v županjski pisarnici v dobrih redu shranjene imeti.

§. 2. Po predpisu se smejo samo posestnikom hiš, ki so vkvartirovanju podveržene in le toliko vojakov na kvartir dati, kolikor prostor v hiši, ki je za kvartir pripraven in po predpisu vojaškega vkvartirovanja oprosten ni, dopusti.

§. 3. Zastran določbe, koliko prostora je v vsaki županiji ali soseski za kvartire, se ne more občno pravilo dati.

Zavoljo tega je pri odločevanju prostora poslopja v vsaki županiji natanko pregledati in jih s pravnim ozerom na nazoče razmere porabiti.

§. 4. Županu gre, pravne in rabljive prostore v soseski vedno poznati.

V ta namen je v vsaki županiji vkvartirovanjskega spiska (role) po navodbi za komisarje maršnih postaj priloženim izgledu A treba:

V tem spisku se zapišejo vse hiše po versti hišnih števil in prostor, ki je v vsaki za vkvartirovanje pripraven in porabljev.

V predelku za opombe je posebna pripravnost prostora za odločen namen z imenovanjem tega namena kratko naznaniti, n. pr. hram za hrano, za ječo, potem vzrok, zakaj da je hiša vkvartiranja oproštena, n. p. žandarmarijska kosarna, pisarnica davkarije i. t. d.

§. 5. Ko je ta vkvartirovanjski spisek spisan, se to v županiji s pristavkom razglasi, da je vsakomu, vkvartiranju podverženemu gospodarju pripušeno, ta spisek pri županu pregledati in če se ima zoper kaj pritožiti, svojo pritožbo v 14 dnevih narediti, da se mu pomaga.

Ko ta čas preteče, ni več pripušeno, se še dalje zoper ta spisek pri županu pritožiti, in spisek se politični okrajni oblastniji pošlje.

Ako na pri njem storjeno pritožbo nič ne stori, zamore tisti, ki se pritoži, se v družih 14 dneh pri okrajni oblastniji pritožiti.

Politična okrajna oblastnija ima nji predložene pritožbe razsoditi in po njih spisek popraviti; pri tem ji je na voljo dano, tudi, brez da bi ji bila pritožba priložena, če kake napake ali zoperpostavnosti vpazi, polo popraviti. Potem postavi v znamenje, da je spisek gotov, besedo: „Vidi“ s datom in podpisom in jo županu nazaj da, pri katerim jo je zopet 8 dni za pregled razpoložiti. Tistimu kteri misli da se mu po, od politične oblastnije storjeni popravil krivica godi, je pritožba pri redovnih instanciah pripušena, tode ta pritožba nima odloživne moči.

Ako se pozneje na poslopih kaj spremeni, n. pr. če se hiša veči ali nova naredi, ali je po vremenskih prigodkih popolnoma ali deloma za vkvartiranje vojakov nepripravna postala, se ima ta spisek ali po zaprosenju deleznika ali pa od župana kot tacega prenarediti, tode hišnemu gospodarju je to naznaniti, kteremu je pa gori omenjena pritožba pripušena.

§. 6. Vkvartiruje se po pravni versti in z ozerom, da posamezni kvartirodajniki ne dobivajo neprimerno in preveč vojakov en pot. Vsakemu kvartirodajniku je pripušeno, ako misli da se mu zavoljo neprimernega vkvartiranja krivica godi, se pri okrajni oblastniji pritožiti, to sicer nima odložne moči; če pa okrajna oblastnija tako pritožbo za pravično spozna, ima dolžnost tistimu, kteremu se krivica godi, vkazati, da župan ali kvartirnojster, kteri je tega kriv, oškodovanimu popolnoma zadosti.

Za kvartire oficirjev gre županijam pravno razmero k kvartirjem vojakov postaviti, n. pr. 1 oficirska stanica se za kvartir toliko in toliko vojakov zarajta.

§. 7. Županu ali kvartirnojstru gre to, kar mo okrajna oblastnija ali komisar maršnih postaj zastran vkvartirovanja vojakov zavkaže, natanjko in jaderno storiti.

Če misli, da se tak zavkaz z obstoječimi predpisi zastran vkvartirovanja ne sklada ali da ga je sicer iz kakošnih vzrokov prenarediti treba, mu je sicer pripušeno, zoper njegova vgovore delati ali se pa pri predpostavljene politični oblastniji pritožiti, tode ne to ne uno nima overne moči, temuž župan ali kvartirnojster ima prejete vkaže vunder spolniti, de si ravno je vgovor ali pritožbo naredil.

§. 8. Če se gospodar hiše ali zemljiša pri županu pritoži, da so mu vojaki na hiši, hišnim orodju, na zemljišu i. t. d. kaj škode naredili, in se ni dogovorno z mestnim ali postajnim poveljnikom v kratkim pobotal, ima brez odloga škodo na mestu pregledati in storiti, kar je za dokazanje djanja treba, potem pa koj vse pisma s svojim mnenjem politični okrajni oblastniji poslati, ktera ima primerno odškodovanje po meri okoljnost ali sama ali po deželnim poglavarstvu pri dotičnih vojaških poveljstvih (komandah) izkati.

I. Ravnanje pri stanovitnim vkvartiranju.

§. 9. Pred začetjem novega stanovitnega vkvartiranja in za čas njegovega terpeža vsaj 14 dni pred začetjem vsake četerti leta se snide županijski komisija za vkvartirovanje vojakov.

Sostavljena je praviloma:

1. iz enega župana,
2. iz mestnega ali postajnega komandanta in
3. v krajih, kjer imajo za opravih vojaškega vkvartirovanja svojega županijskega kvartirnojstra iz tega, in
- 4) v krajih kjer je cesarska kosarna ali druga taka državna hiša, iz oskerbnika kosarne ali take hiše.

Če politična oblastnija za primerno spozna, političnega komisarja k tej komisiji odpraviti,

gre njemu opravila vkvartirovanja pri tej komisii tako oskerbovati, kakor mu njegova oblastnija veli.

§. 10. Ta komisija začne svoje opravila s tem, da vkvartirovanjsko štantninsko tabelo po izgledu Y naredi.

To tabelo prinese mestni ali postajni poveljnik v trojim spisu v tistih predelkih, ktere more on popisati, napolnjeno k tej komisiji.

Pervi oddelek te tabele zapopade vse že za prebivanje vojakov ali kot državna lastnina ali pa po najemu pred vsim porabljive prostore za oficirske prebivanja, za staniša vojakov in sicer.

V drugim oddelku se zapiše, koliko kvartirjev je za vojake treba, potem se od teh številke tistih stanovanj odštejejo, za ktere je bilo po I. oddelku že skerbjeno in tako se zve, za ktero stanovanja je še skerbeti treba.

Zadnjič so v III. oddelku stanovanja posamezno zapisane, kakor so bile pri komisii po I. in II. oddelku najdene.

(Konec sledi.)

Avstrijanska.

Mnogokrat smo že imeli priložnost omeniti, kako skerbno se visoko c. k. ministerstvo bogočastja in uka za jednakopravnost na slavjanskih gimnazijah poganja. Ravno kar zvemo po „Vesni“, da je taisto šolske oblastni v Praze zavkazalo, se na vso moč za to potegnuti in poskerbeti, da se potrebne šolske knjige, posebno za nižjo gimnazijo, v naj krajšem času sestavijo in na svetlo izdajo. Imenito je jej naložilo, učitelje na staromestskej gimnazii, V. Svoboda in Dr. F. Šohaja k spisaniu latinskih slovnice pozveti in tudi kakega spisatelja poiskati, bi hotel šolsko računarsko knjigo g. Dr. Močnika v česki jezik predstaviti. Ravno tako je vis. ministerstvo tudi zavkazalo, cena 400 rajnišev sr. razpisati za najboljšo celo praktično nemško slovnico za česke ljudske šole. (Bčela.)

Česka.

Česko družtvo za izdavanje prstonarodnih katoliških bukev, „Dedictvi Svatojanske“ imenovano, po kterem bo tudi naše družtvo sv. Mohora osnovano, šteje zdaj 3275 udov. Med timi sta tudi Nj. veličanstvo cesar Ferdinand in Pražki kardinal. Dozdaj je taisto že črez 230,000 iztisov českih knjig med ljudstvo izdalo. To naj nam kaže, kaj zjedinjena moč zamore. Oj da bi to vsacega pravega rodoljuba, ki mu na pravej kersanskej omiki svojega roda kaj zaleži, spodbodlo, k družtvu sv. Mohora pristopiti in ga v njegovih preiminitnih namenih podpirati. Povabilo k pristopu bo v kratkem razglašeno. (Bčela.)

* Kako naši brati Čehi za gimnazije skerbe, naj nam naslednje pokaže. Prof. Smetana iz Pilzna je spisal učebno knjigo fizike za nižjo gimnazijo. Prof. Šir iz Jičina je za svojo česko slovnico gerskega jezika že višje poterdenje dobil. Česki prevod Baumgartnerove fizike od J. Krejci je poterjen za višjo gimnazijo. Česke čitanke za gimnazije od Čelakovsky-ga je še izšel 1 in 11 del in tudi že poterdjenje dobil. Pervi del zgodovine Dr. Lany-a se že tiska, drugi del je spisatelj tudi že dogotovil. — Od rokopisa Kralodvorskega je ravno na svitlo prišel izverstni polski preklad Lucyana Siemienski-ga. Hirski in ruski prevod je že prej izdan. Polski preklad se dobi za 15 kr. sr. pri izdatelju Venceslavu Hanka. — V Praze se tiska zdaj: „Ostromirovo evangelje“ staroslavensko. (Bčela.)

Kdor želi v *vradnim* ali pa v *oznanilnim* listu karkoli si bode naznaniti, plača za vsako verstico z navadnimi čerkami za enkrat 3 kr., za dvakrat 4 kr. in za trikrat 5 kr. in za vsakokrat je še 10 kr. za kolek po

Vradni list št. 79.

novi postavi za plačati; kdor sam ne utegne v slovenskim jeziku sestaviti, zna nam tudi sestavek v nemškem jeziku poslati, proti tem, de od vsakih treh tiskanih verst en krajcar za predstavljeno odrajta.

k 93. listu Ljubljanskiga časnika, vpetik 21. Listopada 1851.

Št. 9937/1972. **Razpis konkurza.** (206.) c 3

V deželnem poglavarstvu je spraznjena stopnja konceptnega adjunkta II. razreda z letnim pomočkom 300 gold.

Kdor se za to stopnjo oglasi, ima prošnjo pri deželnem poglavarstvu vložiti in se skazati o učenostih in dostajni rabi. Prošnje tistih, ki so že v službi, se imajo po predstojeci gosposki vložiti.

Čas prošnjo vložiti je do 21. prihodnjega mesca.

Ljubljana 28. oktobra 1851.

Gustav grof Chorinsky, r. s.
poglavar.

Oznanilo. (210.) c 1

Bankno vodstvo je z dovoljenjem visocega c. k. ministerstva za denarstvo sklenulo, ponoviti slednjo dobo za pobiranje banknotov po 1 in po 2 gold. poprejsne podobe in njih polovice in četertinke.

Ta poslednja doba se odloči glede na 20. septembra 1849 in 18. aprila 1850 izdana razglasa, za bankne denarnice v c. k. kronovinah na 31. decembra 1851 in za dunajske bankne denarnice na 31. marca 1852 tako, da se zaznamovani banknoti v banknih denarnicah v kronovinah do 11. decembra 1851 in v banknih denarnicah na Dunaju pa do 31. marca 1852 pobirajo in zamenjajo. Po preteku te dobe za podružnične denarnice, to je, od 1. januarja 1852, se banknoti tod ne bodo več zamenovali, ampak za dovoljenje zamenjave se je treba na bankno vodstvo in sicer na poti zadevajoče podružnične bankne denarnice obrniti.

Dunaj 31. oktobra 1851.

Pipitz,
bankni poglavar.

Sina,
bankniga poglavarja namestnik.

Coeth,
banki vodja.

Št. 9996. **Razglas.** (205) 2

Po najvišjim, z državnim zakonikom in tukajšnjim posebnim razglasom 16. pr. m. št. 9143 sploh razglasenim patentu 7. Oktobra 1851 se bo dohodnina (davk od dohodkov) tudi v upravnim letu 1852 tako odpravljal, kakor je bil za leto 1851 izmirjen in odločen.

Da se ta najvišji patent izpelje, se vsled razpisa visocega dnarstvinega ministerstva 1. t. m. št. 16058 zavkaže:

1. Vsi tisti, kateri imajo dohodnini na podlagi spovedkov podveržene dohodke, imajo svoje po §. 9 do 19 najvišjega patenta 29. Oktobra 1849 in §. 1 do 18 izpeljavnega predpisa 11. Januarja 1850 primerno spisane spovedke najpozneje do konca Decembra t. l. ali neposrednje ali pa po c. k. davknim uredu, v kterega okraju so, prestavljenemu okrajnemu glavarstvu pridanemu in vsled tukajšnjega razglasa 14. Oktobra 1851 št. 8767 v moč stopivšemu davknemu inšpektoratu oddati.

2. Enako imajo tudi tisti, kateri so dolžni stanovitne letne odrajtovala tistim odrajtovati, kateri imajo pravico jih prejemati, naznanilo čez to po §. 12 najvišjega patenta 29. Oktobra 1849 in §. 17 izpolnivnega predpisa 11. Januarja 1850 do konca Decembra t. l. oddati.

3. Samo gledé glavnega mesta Ljubljane ostane tukajšno okrajno glavarstvo, in gledé področja okrajnega glavarstva Trebenskega, dokler se za glavno mesto davkna oblastnija na postavi in Trebenskemu okrajnemu glavarstvu davkni inšpektorat ne pridá, v djavnosti, in gori omenjene spovedke in naznanila je pri téh okrajnih glavarstvih oddajati.

4. Tisti, katerim je spovedke in naznanila odrajtovati, zamorejo natisnjeni papir zanje ali pri svojih županih, davknih urédih, davknih inšpektoratih, ali okrajnih glavarstvih, če jih želé, zastonj dobiti.

5. Spovedki zastran dohodkov I. razreda za upravno leto 1852 se prerajtajo po čistim presrédnjim znesku dohodkov in strožkov lét 1849, 1850 in 1851.

6. Obresti in letnine se imajo za léto 1852 po velikosti premoženja in dohodkov dneva 31. Oktobra 1851 spovedati.

7. Zavkazi §§. 21 in 22 najvišjega patenta 29. Oktobra 1849 zastran prejemanja dohodnine od stanovitnih prejem II. dohodninskega razreda se imajo na zneske obračati, kateri za leto spadejo, ki se začne 1. Novembra 1851 in se konča z 31. dnem Oktobra 1852.

8. Pritožbe zoper izméro davka prvih instancij za upravno léto 1852 gré temu c. k. davknemu vodstvu.

Od c. k. davknega vodstva za Krajnsko.
V Ljubljani 8. Novembra 1851.

Št. 8086. **Razpis konkurza.** (201.) c 3

Pri c. k. deželnej kaznovavnici v Kopru je po visočem zjedinenem c. k. dvornopisarničnim dekretu od 14. maja 1848 št. 14781 začasno dovoljena stopnja fabriknega mojstra spraznjena s plačilom 300 gold. na leto konvencijnega denarja in z dolžnostjo 400 gold. kavcije ali v gotovem denarju ali le v zastavi vložiti.

Kdor za to stopnjo prosi, ima lastnoročno podpisano prošnjo na podpisano c. k. oskerbnništvo kaznovavnice na poti predstojéce gosposke do konca novembra t. l. vložiti in se o sledečem skazati:

a) O rojstnem kraju, starosti, če je oženjen ali neoženjen, če ima otroke ali ne, potem, da je zdrav in terden.

b) O dozdajnih državnih službah in o lepem zadržanju dozdaj.

c) Da zna dobro nemško in laško pisati in računati.

d) Nepogojno potrebno je, da zna nemško, laško in slovensko.

e) O vložitvi, predpisane kavcije, naj si bode v gotovini ali v zastavi.

f) Ali je, in v kateri stopnji je znabiti z eno ali drugo osebo ali v zlahti po rodu ali ženitvi.

g) O znanosti fabriknih del, ki se v kaznovavnicah opravljajo.

C. k. oskerbnništvo kaznovavnice.
Koper 19. oktobra 1851.

Št. 3577. **Oznanilo dražbe.** (208) c 2

Ker se pri c. k. okrajnem poglavarstvu 11. novembra t. l. napravljani javni dražbi za razširjanje in iztrebljenje ozke ceste poleg Gerčarivca med miljokazavnikama IV/11 in V/10 z ponudbo 4717 gold. 66 kr. spet ni mogel dober vspeh doseči, bo po ukazu častitega c. k. vodstva za deželne stavbe od 15. oktobra 1851 št. 3232 tretja dražba 22. novembra t. l. dopoldne od 9. do 12. ure pri imenovanem c. k. okrajnem poglavarstvu, h kateri se tisti, ki imajo voljo to reč prevzeti, s pristavkam povabijo da se zamorejo zadevajoči načerti, mera in prevdarek strožkov potem stavbeni popis in pogoji dražbe, ki podpisujejo 10^o/_o kavcije vložiti, kakor tudi za eno leto dober stati za napravo, pri podpisani okrajni stavbini vradnii med navadnim vradnimi urami vsak dan pregledat.

Na zapečateni ponudbe se bo le takrat gledalo, ako dospe pred začelkom k dražbeni komisii, Ti stavbeni predmet zapopade

a) 366^o — 4' — 0" merila skale izsekati poleg in pri cesti, iz ktere se bo kamen za cesto posuti, napravil.

b) Zemlje prevoziti merila 126^o — 1' — 0" šest čevljev globoko in posutjem zmešane persti, jo speljati na take kraje, da se ne zgodi škoda ne cesti ne osebnim ljudem.

c) Stari zid zdroti v merilu 2^o — 5' — 4" z razdeljenjem kamna in šote, iz kamnja se bodo dve luknje zazidale pri dveh vodotočik.

d) Naprava 24^o — dolgega zida in treh vodotočev iz lomnena kamnja in moltra v merilo 18^o — 1' — 11".

e) Flaštranje treh vodotočev in enega poleg novega zidu v merilu 22^o — 4' — 9" iz kamnej 6 do 7 palcov globoko v zemljo položenih in okroglih iz skaloma.

f) Pokritje treh vodotočev z 3' — 6" širokih, 2 do 2¹/₂" dolgih in 9 palcov debelih ploš, v merilu 8^o — 4' — 6".

g) Priprava in prestava 240 navadnih okrajnocestnik kamnej (paračarov).

C. k. okrajna stavbina vradnija v Postonji 12. novembra 1851.

Št. 5150. **Oznanilo.** (209.) 1

V poštih vozovih v Mürzzuschlagu so se sledeče reči našle:

- 1 psaga,
- 1 skatlja za klobuk,
- 2 deževnika,
- 1 smodknica (Cigarrenetui),
- 1 usnjata mošnja,
- 1 sejni meh (Luftpolster),
- 1 ženski klobuk.

Kdor spriča, da je kaka teh reči njegova, je zamore pri c. k. poštnem vodstvu v Gradcu dobiti.

Gradec 10. novembra 1851.

C. k. poštni vodja
Scheiger, s. r.

Št. 5504. **Razglas.** (204) 2

Andrej Žetko iz Laž je Antona Žetko-ta iz Laž in njegove neznane erbe ali pravne naslednike tožil, in v donašni tožbi pod št. 5504 prosil, de naj podpisana sodia razsodi, de je lastnik zemlje ki je v zemljiških (gruntnih) bukvah bivše senožeške grajšine pod Urb. št. 293/2 zapisana, in ta tožba se bo 15. Jäner-ja 1852 ob devetih dopoldne pri te sodii obravnavala.

Za tožene je sodia in sicer za njih stroške kuratorja namreč gospoda Franca Bostjancič-a v Senožečah izvoljila, temu naj tedaj toženi svoje pravne pomočke izročijo, alj naj družiga pooblastenca izvolijo in te sodii imenovajo, ali pa naj sami k obravnavi pridejo, če ne se bo ta pravda samo iz kuratorjem obravnala.

C. k. sodia v Senožečah
15. Oktobra 1851.

Jenko.

Št. 44093. **Proglas.** (203) c 3

Podpisano cesarsko kraljevo okrajno sodništvo s tem naznani, da je visoko c. k. deželno sodništvo po ukazu od 28. oktobra t. l. št. 4240 Janeza Intiharja iz Dalne vasi za zapravljivca naznaniti za dobro spoznalo, in za oskerbnika mu je postavilo podpisani sodništvo gospoda Mihaela Lenčeta po domače Gosposca.

C. k. okrajno sodništvo ljubljanske okolice
Ljubljana 4. novembra 1851.

Heinricher s. r.

Ces. kralj. loterija.

V *Terstu* 19. novembra:

67. 62. 10. 82. 38.

Prihodno srečkanje bo v *Terstu* 29. novembra in 13. decembra.